

DE REDACTIE PRIVAAT

DE NEDERLANDSE TAAL

Hoever gaat de zorg van de wetgever?

Anders dan de Belgische bevat de Nederlandse Grondwet geen bepalingen over het gebruik van de Nederlandse taal. Als gevolg van een door de Tweede Kamer aanvaarde motie is door de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken een notitie over de grondwettelijke positie van de Nederlandse taal als taal van bestuur en rechtspraak opgesteld (21427 nr. 20, d.d. 13 oktober 1991). De notitie is op 7 mei jl. in een vergadering van de Tweede Kamer behandeld.

De vergelijking met de Belgische situatie ging verder. Ik citeer achtereenvolgens de Tweede Kamerlieden Van Middelkoop, Mategman en Scheltema de Nie.

Het is onmiskenbaar dat de politieke aandacht voor het Nederlands als onze officiële taal groeiende is. Het is een ontwikkeling van de laatste jaren. Anders dan de Vlamingen met wie wij in de Taalunie op het terrein van taal en letteren samenwerken — of moet ik zeggen: proberen samen te werken? — hebben wij slechts ondermaats aandacht gegeven aan de status van het Nederlands. Dat was deels omdat aan het vanzelfsprekende weinig woorden vuil behoeven te worden gemaakt, deels ook omdat decennia lang de Vlamingen ook onze taalkastanjes uit het vuur haalden. Noodgedwongen, en doorgaans met weinig boven-Moerdijkse rugdekking.

Nederlanders zijn niet fier op hun taal, zeggen de Vlamingen. Hun geschiedenis is een andere. Nog in het begin van deze eeuw, zo meldt Rik Zaal in zijn boek „Nabij Vlaanderen” spraken de mensen in franskiljonse kringen hun hond aan in het Frans en de dienstbode in het Vlaams. De hond behoorde immers tot de familie.

Vandaar dat in mijn fractie vanmorgen de stelling werd gehoord: laten wij nu niet alleen de Vlamingen laten opkomen voor de positie van het Nederlands, maar laat Nederland, als grootste van de landen waar het om gaat, nu eindelijk eens het voortouw nemen. Ik vraag dat vandaag dan ook aan de staatssecretaris.

Voor D66 schuilt de waarde van het toekomstig Europa juist in de pluriformiteit, in het behoud van de veelkleurige schakering met levende, krachtige cultuurtalen die worden beschermd tegen verbastering en geleidelijke afbrokkeling. Wij kiezen voor een goed onderhouden, veeltalig Europees mozaïek.

Dat vergt echter wel, door taalgrenzen gemarkeerde regio's die in zichzelf geloven en ervoor willen opkomen. Anders dan bij de Vlamingen ligt daar bij ons echter

een probleem. Het behoort tot de Nederlandse cultuur om de eigen cultuur en taal te onderschatten. Dat kan ons in Europa wel eens gaan opbreken. Onlangs nog bleek dat weer bij de Europese etiketteringsrichtlijn, waar Nederland als enige niet krachtig opteerde voor vertaling in het Nederlands.

Het debat heeft ertoe geleid dat onderzocht zal worden of verankering van de positie van de Nederlandse taal in de Grondwet wenselijk is en tot de mogelijkheden behoort.

Voor een grondwettelijke bepaling is wel wat te zeggen. Zelfs al ziet men daarin niet meer dan een symbolische bepaling, er kan daarvan een goede werking uitgaan. Symboolwetgeving moet uitzonderlijk blijven maar kan zeker bij onderwerpen als de taal, zinvol zijn. Een grondwettelijke bepaling kan echter meer betekenen. Zij kan verplichten tot optreden van de overheid, al dan niet door wettelijke maatregelen.

Over wettelijke maatregelen is én in de notitie én tijdens de beraadslagingen het nodige gezegd. Er zijn reeds thans in de bestaande wetgeving verspreide wetsbepalingen die het gebruik van het Nederlands als taal voorschrijven. Met name voor het rechtsverkeer is dat het geval. Zo moet volgens artikel 88 van de Beroepswet het klaagschrift in het Nederlands zijn gesteld of in een vreemde taal die bij koninklijk besluit op basis van wederkerigheid is toegestaan. Het Wetboek van Strafvordering bevat bepalingen voor het geval de verdachte de Nederlandse taal niet machtig is. Aan dergelijke speciale wetsartikelen zou een algemene kunnen worden toegevoegd. Er is zelfs al een plaats voor bedacht. Er wordt hard gewerkt aan de in tranches tot stand te brengen Algemene wet bestuursrecht. De eerste heeft het Staatsblad al bereikt. In die Algemene wet zou een algemene bepaling kunnen worden opgenomen.

De wetgever kan meer doen. Hij kan ervoor zorgen dat in zijn produkten de Nederlandse taal in ere wordt gehouden. Dat gebeurt lang niet altijd. Er wordt nogal eens gebruik gemaakt van vreemdtalige termen in wet- en regelgeving. De adviezen van de Raad van State laten daarvan voorbeelden zien. Ik geef er één uit 1985. De Raad stelt vast dat in het wetsvoorstel houdende vaststelling van een kader voor de ontwikkeling van het voortgezet onderwijs (Ontwikkelingswet v.o.) de uitdrukkingen „setting” en „streaming” voorkomen. Weliswaar — zo wordt opgemerkt — zou gesteld kunnen worden dat deze uitdrukkingen behoren tot het onderwijskundige jargon, maar zij behoren niet tot het normale spraakgebruik, zoals bedoeld in punt 1 van de Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek, en dienen derhalve door andere begrippen te worden vervangen. Het Departement van

Onderwijs geeft toe. De redactie van het betreffende artikel is zodanig herzien dat deze termen zijn vermeden. Maar er komt een voorbehoud. In de toelichting op het artikel wordt een verbinding gelegd naar deze onderwijskundig gebruikelijke termen.

De Aanwijzingen voor de weigeringstechniek willen een goed taalgebruik bevorderen. In de herziene tekst die thans in bewerking is, wordt dat bevestigd. Een van de nieuwe Aanwijzingen houdt in dat vreemde woorden, of woorden die van vreemde talen zijn afgeleid, vermeden worden, behalve indien deze de bedoeling duidelijker weergeven dan de Nederlandse en in de Nederlandse taal ingang hebben gevonden.

Ik keer terug naar de vergelijking met België. In het citaat van het kamerlid van MIDDELKOOP wordt de Taalunie ter sprake gebracht en gezinspeeld op de moeilijkheden die bij het functioneren worden ondervonden. Dat die er zijn, kan niet worden ontkend. Maar dat mag geen reden voor versloffen zijn. Er moet geprofiteerd worden van de in Nederland naar boven gekomen belangstelling voor de eigen taal. In elk geval laat de Nederlandse Minister van Onderwijs en Wetenschappen RITZEN in een interview in de Volkskrant van 19 juni 1992 blijken wel degelijk in de Taalunie te geloven.

J.M. POLAK